

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาถึงสิทธิของบุตรบุญธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว หมวด 4 บุตรบุญธรรม ตั้งแต่บทบัญญัติมาตรา 1598/19 ถึงมาตรา 1598/37 จะเห็นได้ว่าสิทธิของบุตรบุญธรรมได้ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจน โดยแยกเป็นคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและของบุตรบุญธรรม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรม สิทธิและหน้าที่ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีฐานะเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และเนื่องจากผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/28 วรรค 2 ประกอบมาตรา 1564 จึงทำให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของบุตรบุญธรรม ดังปรากฏในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1561 ถึงมาตรา 1584 บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดู สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุแห่งการรับบุตรบุญธรรมนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/29 และบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิฟ้องผู้รับบุตรบุญธรรมได้โดยไม่ถือเป็นคดีอุทวม

ส่วนในต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย สหรัฐอเมริกา กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิที่จะได้เข้าถึงประวัติของตนเอง สิทธิที่จะได้รับเงินบำนาญจากรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ฯลฯ

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์บัญญัติให้

บุตรบุญธรรมมีสิทธิเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิของบุตรบุญธรรมในการขอลูกการรับบุตรบุญธรรม สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิที่จะได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม ยกเว้นสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ฯลฯ

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า โดยหลักการในสมัยโบราณการรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยเริ่มต้นมาจากการรับบุตรบุญธรรมที่จำกัดอยู่เฉพาะในระหว่างเครือญาติและผู้ที่รู้จักมักคุ้นเคยกันเท่านั้น สิทธิในทางกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ หรือสิทธิอันพึงมีพึงได้จะไม่นำมาพิจารณาระหว่างกัน เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมในสมัยก่อนมุ่งที่จะให้การอุปการะเลี้ยงดูอย่างแท้จริงมากกว่าการคำนึงถึงการได้สิทธิต่างๆ ในทางกฎหมาย ในเวลาต่อมาได้มีการรับบุตรบุญธรรมอย่างแพร่หลายไปสู่บุคคลภายนอกทั้งคนไทยและคนต่างด้าว เป็นผลให้บุคคลภายนอกรับบุคคลอื่นคนหนึ่งซึ่งไม่เคยมีนิติสัมพันธ์ใดๆ ต่อกันเป็นบุตรบุญธรรม การบัญญัติถึงสิทธิต่างๆ ในทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของบุตรบุญธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับประเทศไทยได้ร่วมลงนามในร่างอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ โดยมีประเทศต่างๆ ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้จำนวน 67 ประเทศ ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่าการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศมีความสำคัญ และประเทศที่ได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้ มีผลให้บุตรบุญธรรมได้รับความมั่นใจว่าจะได้สิทธิในการได้รับการป้องกันการลักพา การขายหรือการค้าเด็ก รวมถึงการได้รับความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุตรบุญธรรมพึงจะได้รับ ฉะนั้น หากมีการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย หรือมีการรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรมของชาติที่เป็นคู่สัญญา การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ประกอบด้วย

- 1) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือเรื่องการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (Convention on Protection of Children and Co-Operation in Respect of Intercountry Adoption)
- 2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481
- 3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ลักษณะ 2 หมวด 4 บุตรบุญธรรม
- 4) พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522
- 5) กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยได้บัญญัติให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมในพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงต่างๆ เช่น ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติสัญชาติ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับสิทธิของบุตรบุญธรรมเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law ที่ผู้เขียนได้ศึกษามานั้น โดยหลักการขั้นพื้นฐานของทุกประเทศจะบัญญัติไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมบุตรบุญธรรมจะมีสิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมทุกประการ การศึกษาค้นคว้าถึงสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศจึงเป็นแนวทางเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนที่บุตรบุญธรรมจะพึงได้รับ เช่น การตีความการเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรบุญธรรมในกฎหมายต่างประเทศถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม มีสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ซึ่งต่างจากหลักการในกฎหมายไทยที่ยึดหลักการสืบสายโลหิต ทำให้บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิเท่าเทียมบุตรชอบด้วยกฎหมายดังปรากฏในพระราชบัญญัติต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2539 พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. 2523 พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553 ประกาศคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายค่ารักษาพยาบาลกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย ค่าทำศพกรณีตาย อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ค่าช่วยเหลือบุตร และค่าช่วยเหลือการศึกษาของบุตร ฯลฯ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะบัญญัติให้สิทธิบุตรชอบด้วยกฎหมาย ทำให้สิทธิของบุตรบุญธรรมด้อยกว่าสิทธิบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าเป็นการกีดกันสิทธิและหน้าที่ของบุตรบุญธรรมสร้างความไม่เท่าเทียมกันในทางกฎหมายและทางสังคม จึงเห็นได้ว่าบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศมีสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายมากกว่าบุตรบุญธรรมในประเทศไทย ผู้เขียนได้ทำการเสนอขอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องสิทธิและหน้าที่ของบุตรบุญธรรมเพื่อให้ทัดเทียมกับสิทธิและหน้าที่บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมในปัจจุบันมีการตั้งข้อสังเกตว่า การให้สิทธิทางกฎหมายแก่บุตรบุญธรรมเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายจะไม่เป็นผลดีต่อสังคม เนื่องจากจะมีผู้แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นในรูปแบบของการรับบุตรบุญธรรม และอาศัยสิทธิกับช่องว่างของกฎหมายไปดำเนินการในทางที่ไม่ชอบ ผู้เขียนได้พิจารณาข้อสังเกตนี้

แล้ว เห็นว่าการรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก และต้องผ่านกระบวนการขั้นตอน วิธีการและเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรม ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะนำมาบังคับใช้ประกอบกัน จะเห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การป้องกันการค้าเด็กในรูปแบบของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม รวมถึงคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนประโยชน์ของผู้รับบุตรบุญธรรมไว้อย่างรัดกุม ดังนั้น การรับบุตรบุญธรรมเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเองหรือผู้อื่น จึงไม่เป็นเหตุที่จะกล่าวอ้างขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิของผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมได้อีกจากการศึกษาเรื่องสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิใกล้เคียงกับบุตรชอบด้วยกฎหมายมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ผู้เขียนเสนอให้บุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม ข้อเสนอดังกล่าวเป็นข้อเสนอให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิทางกฎหมายเท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ในปัจจุบันบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยไม่อาจรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากบุตรบุญธรรมไม่ใช่ผู้สืบสันดานทางสายโลหิตโดยแท้จริง ทั้งๆ ที่กฎหมายบัญญัติให้บุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ประกอบกับในสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่นกฎหมายกำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยไม่คำนึงถึงหลักสายโลหิตคงมุ่งเน้นถึงความสำคัญของสิทธิและฐานะของบุตรบุญธรรมให้เท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจึงได้สิทธิเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม

2) ผู้เขียนมีความเห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายให้การสนับสนุนการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ดังเช่นที่สหรัฐอเมริกาบัญญัติกฎหมายสนับสนุนให้ญาติของเด็กรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ภายหลังจากที่เด็กถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว รัฐบาลจะให้การสนับสนุนการเงินแก่บุตรบุญธรรมโดยผ่านผู้รับบุตรบุญธรรมจนกว่าจะมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม กล่าวคือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อประสงค์ให้มีการมอบเงินจำนวนหนึ่งแก่บุตรบุญธรรมโดยตรง แต่เมื่อบุตรบุญธรรมอยู่ในความอุปการะของผู้รับบุตรบุญธรรม รัฐบาลจึงมอบเงินที่บุตรบุญธรรมพึงได้รับโดยผ่านผู้รับบุตรบุญธรรม เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างที่มีการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ฉะนั้นหากไม่มีการรับบุตรบุญธรรมการมอบเงินโดยผ่านผู้รับบุตรบุญธรรม

ไม่อาจจะเกิดขึ้นแต่ประการใด บุตรบุญธรรมนอกจากจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในทางอื่น เช่น ให้สิทธิในการหักลดหย่อนภาษีอากรซึ่งผู้จ่ายภาษีในที่นี้ คือผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถเรียกร้องขอกินภาษีจากรัฐได้ ถือเป็นสิทธิทางอ้อมที่บุตรบุญธรรมจะได้รับประโยชน์เป็นการลดภาระทางการเงินแก่ครอบครัวผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิดังกล่าวจึงเกิดจากผลแห่งการรับบุตรบุญธรรม สิทธิของบุตรบุญธรรมนอกจากได้รับเงินสนับสนุน และครอบครัวที่มีการรับบุตรบุญธรรมจะได้สิทธิลดหย่อนภาษีอากรแล้วนั้น ในประเทศนิวซีแลนด์จะให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Domestic Student) กฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรมได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียนเท่านั้นไม่ใช่เป็นการยกเว้นค่าเล่าเรียนให้กับบุตรบุญธรรม ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรมานำหลักการนี้มาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐที่บัญญัติให้สิทธิบุตรบุญธรรมได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และให้บุตรบุญธรรมได้รับสิทธิส่วนลดการศึกษาในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้รับบุตรบุญธรรมต่อไป

3) ผู้เขียนเสนอให้นำรูปแบบการร่างพระราชบัญญัติสัญชาติเยอรมันมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมที่เป็นคนต่างด้าวมีสิทธิได้สัญชาติไทยตามผู้รับบุตรบุญธรรม โดยเห็นควรให้บัญญัติในร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ... มาตรา ... ความว่า “บุคคลผู้ถือสัญชาติไทยซึ่งรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ทั้งนี้ให้ใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์” เนื่องจากกฎหมายต่างประเทศจะให้สิทธิบุตรบุญธรรมได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ตามกฎหมายไทยบุตรบุญธรรมไม่อาจได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรมต่อเมื่อมีการแปลงสัญชาติตามมาตรา 12/1 หรือ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ยากอย่างยิ่งที่บุตรบุญธรรมต่างชาติจะได้สัญชาติไทยตามผู้รับบุตรบุญธรรม

4) ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรกำหนดให้เด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบสองปีบริบูรณ์เป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจยอมรับการเป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากเด็กอายุสิบสองปีบริบูรณ์เป็นวัยที่มีพัฒนาการปรับเปลี่ยนจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ หญิงสาวที่เพิ่งเจริญเติบโตเต็มที่ในวัยแรกเริ่มจะมีรอบเดือน อายุเฉลี่ยของเด็กหญิงไทยที่มีรอบเดือนครั้งแรกอายุประมาณสิบสองปีเจ็ดเดือน¹

¹ มานี ปิยะอนันต์. (2557). *ทำไมจึงปวดท้องเวลามีประจำเดือน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=165>. [2557, 22 ธันวาคม].

ส่วนเด็กชายที่เข้าสู่วัยหนุ่มเริ่มสามารถผลิตเซลล์สืบพันธุ์ได้² ปัจจุบันความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็ก มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการพัฒนาด้านความคิดสติปัญญาอย่างรวดเร็ว รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ สามารถเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ มีความคิดกว้างไกล มีความรู้สึกผิดชอบและความชัดเจนแห่งชีวิต ถือได้ว่าโตพอที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้เอง ประกอบกับอารยประเทศต่างกำหนดอายุของบุตรบุญธรรมไว้ต่ำกว่าสิบห้าปี บริบูรณ์เช่นกัน แสดงให้เห็นว่ากฎหมายในแต่ละประเทศยอมรับการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งเป็นการคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันในสถานศึกษาส่วนใหญ่จะให้การยอมรับเด็กอายุสิบสองปีบริบูรณ์ ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ดูแลน้อง ประถมศึกษาปีที่ 1 เสมือนหนึ่งเป็นพี่เลี้ยง ถือว่าเด็กเหล่านี้โตพอที่จะรับผิดชอบดูแลน้องได้ ดังนั้นเด็กที่มีอายุสิบสองปีบริบูรณ์จึงเป็นผู้ที่มีความนึกคิด รู้สึกผิดชอบที่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ถึงผลดีหรือผลเสียหากตนถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม

5) ผู้เขียนเห็นว่าควรบัญญัติกฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการเปิดเผยข้อความจริงจากผู้รับบุตรบุญธรรม ข้อความจริงที่บุตรบุญธรรมพึงได้รับจากผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นคือ ข้อความจริงที่เป็นมูลเหตุทำให้บุตรบุญธรรมอาจปฏิเสธไม่รับเป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้นว่า ข้อความจริงเรื่องอายุ สุขภาพจิต สถานะทางการเงิน ประวัติสุขภาพอนามัย รวมถึงโรคร้ายต่างๆ อาทิ โรคหัวใจ โรคเอดส์ โรคมะเร็ง ฯลฯ ในสหรัฐอเมริกาบิดามารดาบุตรซึ่งมีปัญหาสุขภาพ ให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมรู้ภายหลังว่ามีการปกปิดความจริง ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบิดามารดาของบุตรบุญธรรมที่ไม่เปิดเผยความจริง ในทางกลับกัน หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่เปิดเผยข้อความจริง บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้รับบุตรบุญธรรมได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกอบการตัดสินใจการเป็นบุตรบุญธรรม และเพื่อประโยชน์กับบุคคลทั้งสองฝ่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขตลอดไป

6) ผู้เขียนเห็นว่าบุตรบุญธรรมที่มีปัญหาเกี่ยวกับความบอบช้ำทางจิตใจ การถูกรุกระทำทารุณ การถูกทอดทิ้ง การถูกรุกระทำรุนแรง หรือจากการได้รับความสูญเสียของบุคคลในครอบครัว เหตุเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางระบบประสาทและเป็นปัญหาต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ บุตรบุญธรรมควรได้รับการดูแลรักษาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ กล่าวคือเป็นการรักษาอาการทางจิตใจให้หายหรือสงบลงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาการซ้ำ และเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางการรักษาปัจจุบันมี 4 วิธี ประกอบด้วย วิธีบำบัดด้วยยา รักษาโรคจิต วิธีบำบัดรักษาทางจิตใจ วิธีบำบัดทางสังคม และวิธีบำบัดรักษาด้วยไฟฟ้า แพทย์จะใช้วิธีใด

² ไพรัชยา สวัสดิ์พานิช. (2557). *เมื่อลูกเป็นสาวเร็ว*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/article/detail.asp?id=259>. [2557, 22 ธันวาคม].

ในการรักษาขึ้นอยู่กับอาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ร่วมมือกันทั้งสองฝ่ายและประสานประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาที่ได้ศึกษาสิทธิของบุตรบุญธรรมกับการดูแลรักษาจิตใจในสถานสงเคราะห์เด็ก ในสหรัฐอเมริกาพบว่ารัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา และอนุญาตให้มีการนำบุตรบุญธรรมเข้ารับการรักษาทางจิตใจในสถานสงเคราะห์เด็ก หากประเทศไทยนำสิทธินี้มาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมที่รับมาจากสถานสงเคราะห์ หรือการรับบุตรบุญธรรมทั่วไปที่มีปัญหาดังกล่าวให้กลับเข้ารับการรักษาทางจิตใจภายหลังจากรับบุตรบุญธรรมก็จะเป็นผลดีต่อบุตรบุญธรรมอย่างยิ่ง

7) ผู้เขียนเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 เรื่องการตั้งตัวแทนพิเศษ โดยเห็นควรนำหลักกฎหมายญี่ปุ่นมาปรับใช้ในประเทศไทย เมื่อเกิดการขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม หรือเป็นการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการจัดการทรัพย์สินของบุตรบุญธรรม กฎหมายจึงต้องหามาตรการเพื่อไม่ให้เกิดการฟ้องร้องกัน ในประเทศญี่ปุ่นจะออกมาตรการตั้งตัวแทนพิเศษให้เข้ามาดูแลผลประโยชน์ของบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมมีความประสงค์จะให้บิดามารดาโดยกำเนิด หรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นตัวแทนพิเศษ ให้เสนอชื่อบุคคลดังกล่าวต่อศาลเยาวชนและครอบครัว โดยผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสมของบุคคลที่จะเป็นตัวแทนพิเศษ บุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์อาจร้องขอให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อตั้งตัวแทนพิเศษ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (3) เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบันยังไม่ได้บัญญัติเรื่องการตั้งตัวแทนพิเศษขึ้นมาเป็นการเฉพาะ จะปรากฏแต่เรื่องการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนเด็กเท่านั้น ข้อเสนอแนะดังกล่าวจะทำให้เหตุแห่งการฟ้องเลิกรับบุตรบุญธรรมลดน้อยลง อันเป็นผลดีต่อบุคคลทั้งสองฝ่ายให้อยู่ร่วมกันได้ตลอดไป

8) ผู้เขียนขอเสนอแนะให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมว่า “ผู้รับบุตรบุญธรรมกระทำต่อบุตรบุญธรรม” ลงในบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ หนึ่งในสาม ความผิดตามมาตรา 285 เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่สมควรจะนำคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าผู้สืบสันดานตามความในมาตรา 71 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมมาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิด³ การกระทำความผิดตาม

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 928/2502. (สะอาด นาวีเจริญ ดุลยพรรณนัฏภิภาน วุฒิสักดิ์เนตินา) ระหว่าง อัยการจังหวัดสระบุรี โจทก์ นายปอย หรั่งทอง จำเลย และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7795/2538 (สวรรณค์ ศักดารักษ์ อุดม มั่งมีดี

มาตรา 285 เป็นเรื่องที่ทำต่อผู้อยู่ในความปกครอง ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงต้องรับโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีการนำความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 มาตีความเพื่อให้เกิดผลร้ายต่อบุตรบุญธรรมอีกต่อไป

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 หากมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิของบุตรบุญธรรมให้เท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย และให้มีสิทธิเช่นเดียวกับบุตรบุญธรรมของต่างประเทศก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่เป็นบุตรบุญธรรม และถือเป็นการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับบุตรบุญธรรมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมสมดังเจตนารมณ์การบังคับใช้กฎหมายสืบไป